

PAPER DETAILS

TITLE: Öğretmenlerin Kronik Hastalığı Olan Öğrencilere İlişkin Görüşleri

AUTHORS: Nilay ERCAN SAHİN,Funda ASLAN

PAGES: 35-40

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/376201>

Öğretmenlerin Kronik Hastalığı Olan Öğrencilere İlişkin Görüşleri

Teacher's Opinion Related to Students with Chronic Illness

Nilay ERCAN ŞAHİN¹, Funda ASLAN²

ÖZET

Bu çalışma ilk, orta ve lise düzeyindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin kronik hastalıklar ve öğrencilerinin kronik hastalığı hakkında görüşlerini ortaya koymak amacıyla tanımlayıcı bir araştırma olarak yapılmıştır. Araştırma örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 55 öğretmen oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulan 21 soruluk "Öğretmenlerin Kronik Hastalığı Olan Öğrencilere İlişkin Görüşleri" anket formu ile Mart – Mayıs 2015 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmış, verilerin analizinde sayı ve yüzdelerden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin %89'unun kronik hastalığı süregelen geçmeyen hastalık olarak tanımladığı, %61,9'unun kronik hastalığı olan öğrenciyi bildiği, %29'unun kronik hastalığı olan öğrenciyi ebeveyninden öğrendiği, %83,6'sının kronik hastalığı olan öğrencilerde sorumluluğunun olduğunu, %76,4'ünün kronik hastalıkla ilgili acil bir durum geliştiğinde müdahale edemediğini, %80'inin kronik hastalıklar ve acil durumlarda müdahale ile ilgili bir eğitime ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin %94,5'i okullarda okul sağlığı hemşiresine ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çoğunluğunun okul ortamında öğrencilerin kronik hastalığı ile ilgili bir sorun geliştiğinde müdahale edemediğini ve bu durumlarda müdahale edebilmek için eğitime ihtiyaç duydukları saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda, okullarda okul sağlığı hemşiresi olmaması nedeniyle okulda gelişen acil durum ve hastalık durumunda doğru müdahalenin yapılabilmesi için öğretmenlere çocukluk çağı kronik hastalıkları ile ilgili eğitimlerin verilmesinin gerekliliği önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kronik hastalıklar, Öğretmen, Öğrenci, Okul sağlığı hemşiresi

ABSTRACT

This study was carried out as a descriptive study aiming to reveal the opinions of primary, secondary and high school teachers about chronic illnesses and their students' chronic diseases. The research sample consisted of 55 teachers who agreed to participate in the research. The data were collected between March - May 2015 with the "Teacher's Opinion Related to Students with Chronic Illness" questionnaire by the researchers. The SPSS 20 package program was used in the evaluation of the data, numerical and percentages were used in the analysis of data. It was found that 89.9% of the teachers identified chronic illness as non-persistent illness, 61.9% knew the student with chronic illness, 29% learned from the parent, 83.6% had responsibility on the students with chronic illness, 76.4% of them could not intervene when an emergency related to the disease developed, and 80% needed an education related to chronic diseases and emergency intervention. 94.5% of the teachers stated that they need school health nurses in schools. In this study, it was determined that most of the teachers working in primary schools could not intervene when students had a problem with their chronic illness in the school environment and that they needed training to intervene in these situations. In the light of these results, it is important that the teachers should be educated about childhood chronic diseases so that correct intervention can be made in the case of emergency and illness in school because there is no school health nurses in schools.

Keywords: Chronic illness, Teacher, Student, School health nurse

*Bu çalışma, 1. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi, 17-20 Haziran 2015, İzmir'de poster bildirisi olarak sunulmuştur.

¹Dr. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği A.D.

²Bilim Uzmanı, Hemşirelik Fakültesi Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği A.D.

GİRİŞ VE AMAÇ

Kronik hastalıkların tanı, tedavi ve yönetimindeki gelişmelerin, kronik hastalığı olan çocukların okula devam etmesine önemli bir etkisi olmuştur.¹⁻⁴ Çocukların hayatının %40'ını okulda geçirdikleri⁵ düşünüldüğünde öğretmenlerin bu süreçte öğrencilerinin hastalıklarının yönetiminde, arkadaşlarıyla ilişkilerinde ve akademik başarılarında önemli bir rolü olduğu söylenebilmektedir.⁶⁻⁸

Kronik hastalığı (epilepsi, şeker hastalığı, astım, egzama vb.) olan birçok öğrenci okuldaki sosyal ve akademik zorluklarla baş etmek zorundadır ve bu nedenle kişilerarası ilişkilerini veya akademik performanslarını geliştirmek için öğretmenlerinin yardımına ihtiyaçları vardır.¹ Öğretmenler kronik hastalığı olan öğrenciler için önemli bir destek kaynağıdır ve genellikle bu çocukların okuldaki ihtiyaçlarına cevap veren ilk kişidir.⁹ Ancak, öğretmenler her zaman bu çocukların hastalıkları ile ilgili durumlarda ihtiyaçlarını karşılayacak bilgiye sahip değildir.¹⁰ Bu nedenle, öğretmenlerin bu öğrenci grubunun özel ihtiyaçlarına cevap verecek donanımına sahip olması önem arz etmektedir.

Literatürde epilepsi, şeker hastalığı ve astım gibi kronik hastalığı olan çocuklarla çalışan öğretmenlerle ilgili çalışmalar mevcuttur.¹⁰⁻²⁰ Yapılan bu çalışmalarda öğretmenlerin kronik hastalıklar, bu hastalıklara yönelik müdahale ile ilgili bilgi eksiklikleri ortaya konmuş ve öğretmenlere

yönelik eğitimlerin gerekliliğine dikkat çekilmiştir.¹⁰⁻²⁰

Okul ortamında sağlık ile ilgili durumlar sağlık biriminde yer alan okul sağlığı hemşiresinin sorumluluğundadır. Okul sağlığı hemşiresinin öğrencilere sağlık bakımı sunma, sağlığı geliştirme, sağlık taramaları yapma, sağlıklı okul çevresi geliştirme, sağlık eğitimi programları düzenleme, aile, öğretmen ve toplum ile iş birliği yapma gibi pek çok görevi bulunmaktadır.^{21,22} Ayrıca kronik hastalıklı çocukların bakımı, ilk ve acil durum uygulamaları, öğrencilere ve öğretmenlere yönelik sağlık eğitimleri de okul hemşiresinin sorumlulukları arasındadır.²³ Dolayısıyla okul sağlığı hemşiresi öğretmenleri öğrencilerinin hastalıkları ile ilgili durumlarına yönelik hazırlar ve bilgilendirir. Çünkü acil bir durum ya da sorun olduğunda okul sağlığı hemşiresinden önce olay yerinde olan öğretmenin ilk müdahaleyi yapması gerekebilir.²⁴ İyi bilgilendirilmiş öğretmenler, sağlıkla ilgili bir sorunun veya acil durumun sonucunda fark yaratabilirler. Ancak ülkemizde bazı özel okullar hariç hiçbir okulda okul sağlığı hemşiresi görev yapmamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin kronik hastalığı olan öğrencilerin okulda meydana gelebilecek sağlık sorunları ile ilgili sorumluluğu daha da önem kazanmaktadır. Bu araştırma ilk, orta ve lise düzeyindeki okullarda görev yapan öğretmenlerin öğrencilerinin kronik hastalığı hakkındaki düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Şekli

Bu araştırma, ilkökul, ortaokul ve lisede görev yapan öğretmenlerin kronik hastalıklara ve kronik hastalığı olan öğrencilere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı araştırma olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, H.Ü. Hemşirelik Fakültesi Halk Sağlığı Hemşireliği dersinin uygulama sahası olan Ankara Yenimahalle ilçesine bağlı Şentepe semtinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkökul, bir ortaokul ve bir lisede yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini ilkökul, ortaokul ve lisede görev yapan 97 öğretmen oluşturmuştur. 28 öğretmen araştırmaya katılmayı kabul etmediği, 14 öğretmen ise anket formunu uygun şekilde doldurmadığı için örnekleme dahil edilmemiştir. Araştırma örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden ve formu uygun şekilde dolduran 55 öğretmen oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak oluşturulan 21 soruluk “Öğretmenlerin Kronik Hastalığı Olan Öğrencilere İlişkin Görüşleri” anket formu ile toplanmıştır. Anket formunda yaş, cinsiyet, branş, görev süresi gibi sosyo-demografik özelliklerin yanı sıra kronik hastalık tanımı, kronik hastalığı olan öğrencileri bilme durumu, öğrencilerde var olan kronik hastalıkların ne olduğunu bilme durumu, kronik hastalığı olan çocuklara ilişkin okulda kayıt tutulması gerekliliği, öğrencinin kronik hastalığını kimden

öğrendiği, öğrencilerde hastalıkları ile ilgili acil bir durum geliştiğinde müdahale edebilme durumu, kronik hastalıklara ve acil durumlarda müdahaleye ilişkin bir eğitime ihtiyaç duyma durumu gibi sorular yer almıştır.

Çalışmanın ön uygulaması yine aynı bölgede bir ilkökulda görev yapan 15 öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonrası anket formundaki anlaşılmayan ifadeler değiştirilmiştir. Çalışmanın verileri Mart – Mayıs 2015 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmış, tanımlayıcı verilerin analizinde sayı ve yüzdeliklerden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesi, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden yazılı izin, araştırmaya katılan öğretmenlerden ise yazılı onam alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %36,8’inin 39-46 yaş aralığında, %65,5’inin kadın olduğu ve %49,0’inin görev süresinin 11-20 yıl olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğretmenlerin bazı sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı.

	Sayı	%
Yaş		
23-30	16	29,0
31-38	19	34,5
39-46	20	36,5
Cinsiyet		
Kadın	36	65,5
Erkek	19	34,5
Görev Süresi		
1-10 yıl	20	36,5
11-20 yıl	27	49,0
20 yıl ve üstü	8	14,5
Toplam	55	100,0

Tablo 2’de öğretmenlerin öğrencilerin kronik hastalığı ile ilgili bilgi ve tutumları yer almaktadır. Öğretmenlerin %89,0’ının kronik hastalığı süregelen geçmeyen hastalık olarak tanımladığı, %61,9’unun kronik

hastalığı olan öğrenciyi bildiği, %29’unun kronik hastalığı olan öğrenciyi ebeveyninden öğrendiği, %83,6’sının kronik hastalığı olan öğrencilerde sorumluluğunun olduğunu, %76,4’ünün kronik hastalıkla ilgili acil bir durum geliştiğinde müdahale edemediğini, %80,0’inin kronik hastalıklar ve acil durumlarda müdahale ilgili bir eğitime ihtiyaç duyduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin %29,0’ı öğrencinin hastalığını ailesinden öğrenmiştir. Olson ve arkadaşlarının (2004) öğretmenlerin sınıftaki kronik hastalığı olan öğrencilere yönelik algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada da öğretmenlerin çocuğun hastalığını ailelerden öğrendiği belirtilmiştir.²

Öğretmenlerin %85,5’i kronik hastalığın öğrencilerin başarı düzeyini etkileyeceğini, %32,7’si kronik hastalığı olan öğrencinin akranlarına göre başarı düzeyinin aynı olduğunu ve %43,6’sı kronik hastalığı olan

öğrencinin fiziksel aktiviteye katılamayacağını belirtmiştir.

Ayrıca, tablolarda gösterilmemiş olup öğretmenlerin %72'sinin astım, şeker hastalığı, hipertansiyon ve epilepsiyi kronik hastalık olarak belirttiği, %98'inin öğretmenler tarafından öğrencilerin kronik hastalığının bilinmesi gerektiğini, %87'si diğer öğrencilerin kronik hastalığı olan öğrencileri bilmesi gerektiğini, %90'ı öğrencilerin kronik hastalıklarının kayıt altına alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Tablo 3'de öğretmenlerin okul sağlığı hemşiresi ile ilgili görüşleri gösterilmiştir. Öğretmenlerin %50,9'u okul sağlığı hemşiresini duymazken, %94,5'i okullarda okul sağlığı hemşiresine ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin öğrencilerin kronik hastalıkları hakkında görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada öğretmenlerin kronik hastalıklar ve bu hastalıklara yönelik müdahale ile ilgili bilgi eksikliklerinin ve eğitime ihtiyaçlarının olduğu ortaya konmuştur. Bu çalışmanın sonuçları, öğretmenlerin kronik hastalıkları olan çocuklar ile çalışma hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyduğunu gösteren daha önce yapılmış araştırmaları desteklemektedir.^{1,10}

Kronik hastalığı öğretmenlerin %89'unun süregelen geçmeyen hastalık olarak tanımlaması ve %72'sinin astım, şeker hastalığı, hipertansiyon ve epilepsiyi belirtmesine rağmen %42'sinin bu hastalıklarla ilgili bir sorun olduğunda müdahale edemediği ortaya konmuştur. Bu çalışmada öğretmenlerin çoğunluğunun kronik hastalık tanımını yaptığı söylenebilmektedir ancak öğretmenlerin çok azı olası bir durumda müdahale edebilecek bilgiye sahiptir.

Tablo 2. Öğretmenlerin kronik hastalık ve kronik hastalığı olan öğrenciler ile ilgili görüşleri

	Sayı	%
Kronik hastalık nedir sorusuna verilen cevap durumu		
Süregelen geçmeyen hastalık	49	89,0
Alerji, ürtiker, astım vb. hastalık yazanlar	6	11,0
Kronik hastalığı olan öğrencileri bilme durumu		
Evet, biliyor	34	61,9
Hayır, bilmiyor.	21	38,1
Öğrencinin kronik hastalığının kimden öğrenildiği		
Ebeveyn	16	29,0
Öğrenciden	5	9,3
Rehber öğretmenden	13	23,6
Bilmiyor	21	38,1
Kronik hastalığı olan öğrencilerde öğretmenin sorumluluk durumu		
Evet, var.	46	83,6
Hayır, yok.	9	13,4
Kronik hastalıkla ilgili acil bir durum geliştiğinde müdahale edebilme durumu		
Evet, ediyor.	13	23,6
Hayır, edemiyor.	42	76,4
Kronik hastalıklar ve acil durumlarda müdahale ilgili bir eğitime ihtiyaç duyma durumu		
Evet, var.	44	80,0
Hayır, yok.	4	7,3
Kararsız	7	12,7
Kronik hastalığın öğrenci başarısını etkileme durumu		
Evet, etkiler.	47	85,5
Hayır, etkilemez.	8	15,5
Kronik hastalığı olan öğrencinin akranlarına göre başarı düzeyi durumu		
Aynı	18	32,7
Daha başarılı	6	30,9
Daha başarısız	17	10,9
Kararsız	14	25,5
Aynı	18	32,7
Kronik hastalığı olan öğrencinin fiziksel aktiviteye katılabilme durumu		
Katılabilir	24	43,6
Katılamaz	14	25,5
Bilmiyor	17	30,9
Toplam	55	100,0

Yapılan araştırmalarda da öğretmenlerin kronik hastalıklar hakkında bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı, olası sorunlarda müdahale edemedikleri ortaya konmuştur.^{10,15-19,25}

Öğretmenlerin %61,9'u okulundaki kronik hastalığı olan öğrencileri bilmektedir. Clay ve ark. (2004) öğretmenlerin öğrencilerinde

kronik hastalık ile ilgili hangi sorunlarla karşılaştıklarını, bu sorunlara yönelik neler yaptıklarını ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada öğretmenlerin %98,7'sinin kronik hastalığı olan öğrencileri bildiği belirlenmiştir.¹⁰ Bu çalışmada öğretmenlerin kronik hastalığı olan öğrenciyi bilme oranının düşük olmasının okullarda sağlık biriminin olmaması, ailelerle iyi bir iletişimin kurulamaması ya da öğrencilerin hastalıklarını saklamak istemesi olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlerin %83,6'sı kronik hastalığı olan öğrencilerde sorumluluklarının olduğunu belirtmiştir. Clay ve ark. (2004) çalışmasında ise öğretmenlerin %40'ının bu öğrencilerde sorumluluğunun olduğu ortaya konmuştur.¹⁰ Ayrıca, öğretmenlerin %80'inin kronik hastalıklar ve acil durumlarda müdahale ilgili bir eğitime ihtiyaç duyduğu ortaya konmuştur. Bu sonuç diğer araştırma sonuçları tarafından da desteklenmektedir.^{15-19,25}

Kronik hastalığın öğrencinin başarısını etkileme durumu değerlendirildiğinde öğretmenlerin %85,5'i kronik hastalığın öğrenci başarısını etkileyeceğini belirtmişlerdir. Aydın ve Yıldız'ın Türkiye'de öğretmenlerin öğrencilerin astım ve epilepsi hastalığına yönelik algılarını değerlendirmek ve karşılaştırmak amacıyla yaptıkları çalışmada öğretmenlerin epilepsi hastalığına sahip öğrencilerin daha başarısız olduğunu düşündüklerini ortaya konmuştur.¹⁴

Öğretmenlerin %30,9'u kronik hastalığı olan öğrencilerin akranlarına göre daha başarılı olabileceğini belirtmiştir. Brook ve Galili'nin (2001), lise öğretmenlerinin kronik hastalığı olan öğrencilere karşı bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada öğretmenlerin %41,7'sinin öğrencilerin akranlarına göre daha başarılı olduğunu düşündükleri gösterilmiştir.²⁶ Olson ve ark. (2004) eğitimcilerin sınıflarında kronik hastalığı olan öğrencilere karşı algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları

çalışmada da kronik hastalığı olan öğrencilerin daha başarısız olduğunu belirttikleri ortaya konmuştur.²³ Bu sonuçlara göre öğretmenlerin kronik hastalığı olan öğrencilerin daha başarısız olacağını düşündükleri söylenebilmektedir.

Kronik hastalığı olan öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılabilme durumunda ise öğretmenlerin %43,6'sı katılabileceğini düşünürken, %30'u bilmediğini belirtmiştir. Bazı çalışmalarda da öğretmenlerin epilepsi hastalığının öğrencilerin spor aktivitelerine katılmalarına engel teşkil etmediğini^{5,11,25}, bazılarında ise bu çalışmada olduğu gibi öğretmenlerin çoğunluğunun bu tür hastalığı olan öğrencilerin spor aktivitelerine katılımının sınırlı olması gerektiğini düşündüklerini ortaya konulmuştur.^{27,28}

Tablo 3. Öğretmenlerin okul sağlığı hemşiresi ile ilgili görüşleri

	Sayı	%
Okul sağlığı hemşiresini daha önce duyma durumu		
Evet	27	49,1
Hayır	28	50,9
Okul sağlığı hemşiresine ihtiyaç durumu		
Evet, ihtiyaç var.	52	94,5
Hayır, ihtiyaç yok.	3	5,5
Toplam	55	100

Öğretmenlerin yarısı okul sağlığı hemşiresini daha önce duymadığını ifade etmişken, %94,5'i okullarda okul sağlığı hemşiresine ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Ayaz'ın (2014), ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin okul sağlığı hemşireliğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada öğretmenlerin %92,7'si okul sağlığı hemşiresine gereksinim olduğunu söylemişlerdir.²⁹ Ayrıca, okul sağlığı hemşirelerinin öğrencilerin kronik hastalıklarının yönetiminde ve öğretmenlerin eğitiminde önemli bir rolü olduğu belirtilmiştir.¹⁹ Bu bağlamda öğretmenlerinde belirttiği gibi okullarda okul sağlığı hemşirelerine ihtiyaç olduğu söylenebilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin çoğunluğunun okul ortamında öğrencilerin kronik hastalığı ile ilgili bir sorun geliştiğinde müdahale edemediği, kronik hastalığı olan öğrencilerde sorumluluklarının olduğu ve kronik hastalık ve gelişebilecek sorunlara müdahale edebilmek için eğitime ihtiyaç duydukları ortaya konmuştur. Öğretmenlerin tamamına yakını okul sağlığı hemşiresinin gereksinim

olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda ülkemizde okullarda okul sağlığı hemşiresi olmaması ve okulda gelişen acil durum ve hastalık durumunda ilk müdahaleyi genelde öğretmenlerin yapmak zorunda olması düşünüldüğünde öğretmenlere çocukluk çağı kronik hastalıkları ile ilgili eğitimlerin verilmesinin gerekliliği önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

1. Mukherjee, S., Lightfoot, J., Sloper, P.(2000). "The inclusion of pupils with a chronic health condition in mainstream school: what does it mean for teachers?". *Educational Research*, 42(1), 59-72. Doi: 10.1080/001318800363917.
2. Lightfoot, J., Mukherjee, S., Sloper, P. (2001). "Supporting pupils with special health needs in mainstream schools: policy and practice". *Children and Society*, 15, 57-69.
3. Shiu, S. (2001). Issues in the education of students with chronic illness". *International Journal of Disability, Development and Education*, 48, 269-281.
4. Shaw, S.R., McCabe, P.C. (2008). "Hospital-to-school transition for children with chronic illness: meeting the new challenges of an evolving health care system". *Psychology in the Schools*, 45, 74-87.
5. Bannon, M.J., Wilding, C., Jones, P.W. (1992). "Teacher's perceptions of epilepsy". *Arch Dis Child*, 67, 1467-71.
6. Gleeson, C. (2006). "Young people with health problems: their views on how schools can help". *Education and Health*, 24, 24-25.
7. Knight-Madden, J.M., Lewis, N., Tyson, E., Reid, M.E. Moosang, M. (2011). "The possible impact of teachers and school nurses on the lives of children living with sickle cell disease". *Journal of School Health*, 81, 219-222.
8. Im, Y.J., Kim, D.H. (2012). Factors associated with the resilience of school-aged children with atopic dermatitis. *Journal of Clinical Nursing*, 21, 80-88.
9. Nabors, L.A., Iobst, E.A. (2008). "Teacher Knowledge Of And Confidence In Meeting The Needs Of Children With Chronic Medical Conditions: Pediatric Psychology's Contribution To Education". *Psychology In The Schools*, 45(3), 217-226.
10. Clay, D.L., Cortina, S., Harper, D.C., Cocco, K.M., Drotar, D. (2004). "Schoolteachers' Experiences With Childhood Chronic Illness". *Children's Health Care*, 33:3, 227-239.
11. Yaman, S., Arıkan, D., Çelebioğlu, A., Özyazıcıoğlu, N., Gündücü, F. (2001). "Öğretmenlerin Epilepsiye İlişkin Bilgileri ve Davranışları". *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4(1):18-24.
12. Lee, H., Lee, S.K., Chung, C.K., Yun, S.N., Choi-Kwon S. (2010). "Familiarity with, knowledge of, and attitudes toward epilepsy among teachers in Korean elementary schools". *Epilepsy Behav*, 17(2):183- 7.
13. Yıldız, H. İlköğretim Öğretmenlerinin Epilepsi ve Astım Konusundaki Algıları ve Kısa Süreli Bilgilendirme'nin Epilepsi Algısına Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik ABD Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği. [Yüksek Lisans Tezi] Konya: 2003.
14. Aydın, K., Yıldız H.(2007). "Teachers' perceptions in central Turkey concerning epilepsy and asthma and the short-term effect of a brief education on the perception of epilepsy". *Epilepsy Behav*, 10(2):286-90.
15. Aktaş, N.Ö., Esin, M.N. (2005). "Öğretmenlerin epilepsi, diyabet ve astımı olan çocukların acil durumlarına yönelik yaklaşımları". *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 13(55), 127-138.
16. Sivri, B., Özpulat, F. (2013). "İlköğretimde Görevli Öğretmenlerin Epilepsiye İlişkin Bilgi, Tutum ve Davranışları". *Epilepsi*, 19(2):71-78.
17. Lucas, T., Anderson, M.A., Hill, P.D.(2012). "What Level of Knowledge Do Elementary School Teachers Possess Concerning the Care of Children With Asthma? A Pilot Study". *Journal of Pediatric Nursing*, 27, 523-527.
18. Bruzzese, J.M., Unikel, L.H., Evans, D., Bornstein, L., Surrence, K., & Mellins, R. B. (2010). "Asthma knowledge and asthma management behavior in urban elementary school teachers". *Journal of Asthma*, 47, 185-191.
19. Getch, Y.Q., Neuhauser-Pritchett, S. (2009). "Teacher characteristics and knowledge of asthma". *Public Health Nursing*, 26, 124-133.
20. Ercan H, Ozen A, Karatepe H, Berber M, Cengizlier R.(2012). "Primary school teachers' knowledge about and attitudes toward anaphylaxis". *Pediatr Allergy Immunol*: 23: 428-432.
21. American Academy of Pediatrics.(2008). "The role of the school nurse in providing school health services". *Pediatrics*, 121: 1052-56.
22. National Association of School Nurses. (2011). Role of the school nurse (revised 2011).URL:<http://www.nasn.org/PolicyAdvocacy/PositionPapersandReports/NASNPositionStatementsFullView/tabid/462/ArticleId/87/Role-of-the-School-Nurse-Revised-2011>. January 14, 2016.
23. Olson, A.L., Seidler, A.B., Goodman, D., Gaelic, S., Nordgren, S. (2004). "School professionals' perceptions about the impact of chronic illness in the classroom". *Arch Pediatr Adolesc Med*. 158(1):53-8.
24. Leier, J.L., Cureton, V.Y., & Canham, D.L. (2003). "Special day class teachers' perceptions of the role of the school nurse". *Journal of School Nursing*, 19, 294-300.
25. Üçer, H., Sucaklı, M.H., Çelik, M., Ketten, H.S. (2016). İlkokul öğretmenlerinin epilepsi konusunda bilgi, tutum ve davranışları. *Cukurova Medical Journal*, 41(3):491-497.
26. Brook, U., Galili, A.(2001). Knowledge and attitudes of high school teachers towards pupils suffering from chronic disease. *Patient Education and Counselling*, 43, 37-42.
27. Alkhamra, H., Tannous, A., Hadidi, M., Alkhateeb, J. (2012). "Knowledge and attitudes toward epilepsy among school teachers and counselors in Jordan". *Epilepsy & Behavior*, 24, 430-434.
28. Mecarelli, O., Capovilla, G., Romeo, A., Rubboli, G., Tinuper, P., Beghi, E. (2011). "Knowledge and attitudes toward epilepsy among primary and secondary schoolteachers in Italy". *Epilepsy & Behavior*, 22, 285-292.
29. Ayaz, S.(2014). "İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Sağlığı Hemşireliğine İlişkin Görüşleri". Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 42-52.